

A pszichológiai szakma szabályozási pontjai és hiátusai ma Magyarországon

Annak ellenére, hogy több, mint tízezer személy rendelkezik ma Magyarországon pszichológus végzettséggel, a boltokban falak vannak tele a pszichológiai témájú szakmai és bulvár könyvekkel, s közösségi média tele van pszichologizáló oldalakkal, és szinte naponta van valamilyen pszichológiai tárgyú előadás a közösségi színtereken, a szakma gyakorlása mégis kevésbé szabályozott, nem ellenőrzött, ami rengeteg visszaélésre ad lehetőséget és nagy károkat okoz a valódi pszichológusoknak, a szakma megbecsültségének és a társadalomnak is.

A pszichológusok előtt jól ismert a probléma, ami a jogalkotók, a társszakmák és a hétköznapi emberek számára még csak foszlányosan érzékelhető, de jelen van a mindennapjainkban.

A pszichológiai tevékenység speciális abból a szempontból, hogy nagyon szerteágazó módon, rengeteg más tudományág/tevékenység esetében társtudományként, kiegészítő tevékenységként is megjelenik.

A pszichológia megjelenési területei:

- egészségügy: megelőzés – gyógyítás - rehabilitáció;
- nevelés/oktatás: tanácsadás – fejlesztés – gondozás – szakértői tevékenység az oktatásban való részvétellel kapcsolatban;
- munkaügy: munkaalkalmasság - szervezetfejlesztés;
- honvédelem, rendvédelem, fegyverviselés;
- társadalmi folyamatok: a szociálpszichológia, interperszonális pszichológia, társadalompszichológia és a szervezetpszichológia alkalmas eszköz a társadalmi folyamatok/konfliktusok feltérképezésére, megoldás keresésére, mediációra, a társadalmi viszonyok fejlesztésére.

A pszichológiai tevékenység jelentőségét, befolyását és súlyát az adja, hogy az élet szinte minden területén megjelenik, számos hatósági és igazságszolgáltatási döntés alapszik ezen a tevékenységen. Az oktatásügytől az egészségügyig számos ágazatban okoz problémát a terület szabályozásának hiánya. A társadalmi tapasztalatokban szintén számos eset támasztja

alá, hogy a tevékenység szabályozatlansága és ellenőrizetlensége végzetes károkat okoz magánszemélyek életében és rontja az igazságszolgáltatási és hatósági munka megítélését. A Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesületéhez érkező bejelentések közül több olyan van, ahol a hatósági eljárásban az ügyfél jogai lényegesen sérültek, mert a kirendelt „szakértő” pszichológus nemhogy nem szakértő, de nem is az adott szakterületen szerzett végzettséget, így pl. munka-és szervezetpszichológus ad szakvéleményt gyermekekről elhelyezési gyámhatósági eljárásban, szakértői kamarai tagság és nyilvántartási eljárás nélkül.

A szakmának eme pozíciója, súlya indokolja, hogy az állam által megfelelően ellenőrzött keretek között lehessen csak ezt a tevékenységet végezni, az ezen kívüli tevékenység végzés pedig megfelelően szankcionálható legyen.

A pszichológusok alapvető érdeke lenne, hogy tevékenységük védett „brand” legyen és világosan lehessen tudni, hogy egy szolgáltató magasan képzett, 8-14 évig tanult szakember, és ráadásul valamely területre specializálódott, vagy egyszerű „tanácsadó”, azaz olyan más szakmában tevékenykedő segítő, aki jóindulattal vagy anyagi megfontolásból lélektani munkát végez, esetleg ezoterikus „guru”, vagy egyenesen sarlatán. Mint minden szabályozás és ellenőrzés, ez is fegyelmet és némi adminisztrációt kívánna meg a szakmagyakorlóktól, de ennek hozadéka összehasonlíthatatlanul több lenne, ha a segítséget kérők inkább a pszichológus szakemberekhez fordulnának.

Jelenleg az *egészségügyi* területen végzett pszichológiai tevékenység az egyetlen, amely szigorú jogszabályi keretek között, megfelelő, az alap (MA) pszichológus oklevélre épített szakképzettségek birtokában, működési engedély alapján végezhető csak (pl. klinikai szakpszichológia).

Az egészségügyi területen végzett pszichológiai tevékenység megkezdése, folytatása és ellenőrzése mind szigorúan felépített közigazgatási eljárási rendben történhet csak. Széleskörű intézményi háttér áll rendelkezésre a tevékenység ellenőrzésére (MOK, EEKH, ANT SZ, ÁEEK, Egészségügyi Kollégium Tagozat és Tanács, stb.). Ez a pszichológusok 10%-át sem érinti (kb. 800 főt).

Az *oktatás* területén nagy előrelépést hozott, hogy a pedagógiai szakszolgálatok és az óvoda-iskolapszichológusok jogi helyzetét nagyban egyértelműsítette a nemzeti köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok hatályba lépése, továbbá a pedagógiai szakszolgálatokon és az oktatási intézményben tevékenykedő pszichológusok pedagógussá minősítése 2013-ban. Ez becslések szerint kb. 600 főnyi pszichológust érint. Itt is problémát okoz azonban, hogy a pszichológusok munkája merőben eltér a pedagógusokétól, nehezen illeszthető a pedagógiai munka jogszabályok által előírt kereteibe. A pszichológus szakma megfelelő szintű szakmai érdekképviselése és szabályozása hiányában ez azonban még mindig egy jobb helyzet a köznevelési intézményekben dolgozó pszichológusok számára, mintha szerződéses jogviszonyban foglalkoztatnák őket.

A többi szakterület szabályozottsága alacsony, vagy nem is létezik, és ahol van, ott nem koherens. Ezen tevékenységek esetében az ellenőrzés állami/közigazgatási intézményi lehetősége ezért korlátozott. Ez a pszichológusok több, mint 80%-ra vonatkozik. A bírósági eljárásokban, fegyverviselési engedélyeknél, gyámügyi kérdésekben folyamatosan megfelelő szakképzettség nélküli „szakértők” adnak véleményt, mivel a végzettség, a tevékenység és a megfelelő ellenőrzés nem létezik. A szabályozási hiátus miatt történő visszaélések és az ellenőrzés hiánya miatt történő jogsértések megkárosítják a hiteles szakembereket anyagilag és erkölcsileg, az állampolgárok joggyakorlását és alapjogait sértik.

Üdvözlendő és minden érintett szereplőnek hasznos lenne tehát, ha oly sok szakmához hasonlóan a pszichológusoknak is lenne kamarájuk, mely képes és alkalmas lenne annak a szakmai párbeszédnek a facilitálására, mely egy segítő, védő, kereteket adó jogi szabályozást eredményezne a közeljövőben.